

تحلیل نقش خاندان‌های ابراهیمی و وکیلی در جنبش‌های سیاسی و اجتماعی زمان قاجار در کرمان

مونس ناصری اسفندقه^۱، عباس اویسی^۲، مهدی رفیعی^۳

۱- کارشناس ارشد، تاریخ، دانشگاه پیام نور مرکز زاهدان.

۲- استادیار، تاریخ، دانشگاه پیام نور مرکز زاهدان.

۳- استادیار، جامعه‌شناسی، دانشگاه پیام نور مرکز زاهدان.

چکیده

کرمان از دیرباز در تاریخ ایران جایگاه مهمی داشت و در دوره‌هایی این جایگاه مهم‌تر به نظر می‌رسد؛ در دوران معاصر و از آغاز قاجاران نقش برجسته‌تری می‌یابد و کرمانیان در جریان وقایع تاریخ معاصر ایران حضور پررنگی دارند. تحولات دیرپای در بافت اجتماعی ایالت کرمان، در ایام پیش از مشروطه، منجر به شکل‌گیری مناسبات خاندانی گسترده‌ای گردید. در نتیجه پاره‌ای دسته‌بندی‌های سیاسی خاندانی، مردم به بهانه وضع بد معیشتی شورش‌هایی علیه جناح خاندانی حاکم به راه انداخته شد. همچنین پاره‌ای از منازعات فرقه‌ای میان شیخیه و متشرعه کرمان را نیز باید در چهارچوب مناسبات و دسته‌بندی‌های خاندانی کرمانیان توضیح داد. به طور مثال، بروز اختلافات فرقه‌ای که در زمان حکمرانی رکن‌الدوله میان شیخیه و متشرعه رخ داد ریشه در منازعات سیاسی خاندانهای حاکم داشت. همچنین با ظهور و تثبیت مسلک نو ظهور شیخیه در کرمان، از آنجا که مؤسس و دیگر رهبران این طریقه با دولت قاجاری ارتباط خویشاوندی داشتند لذا بر اقتدار محلی آنان در عرصه سیاست در این شهر افزوده شد. در دوره زمامداری مظفرالدین شاه به سبب گرایش‌های این شاه قاجاری به شیخیه، اختلافات مذهبی و عقیدتی بین دو گروه شیخیه و متشرعه در کرمان به اوج رسید آن چنان که روابط بین این دو گروه شیخی و متشرعه به نزاع عقیدتی مبدل گردید. این موضوع چنان اهمیتی داشت که خود یکی از اسباب ظهور انقلاب مشروطه به شمار می‌رود. **واژگان کلیدی:** خاندان ابراهیمی، خاندان وکیلی، کرمان، قاجار.